

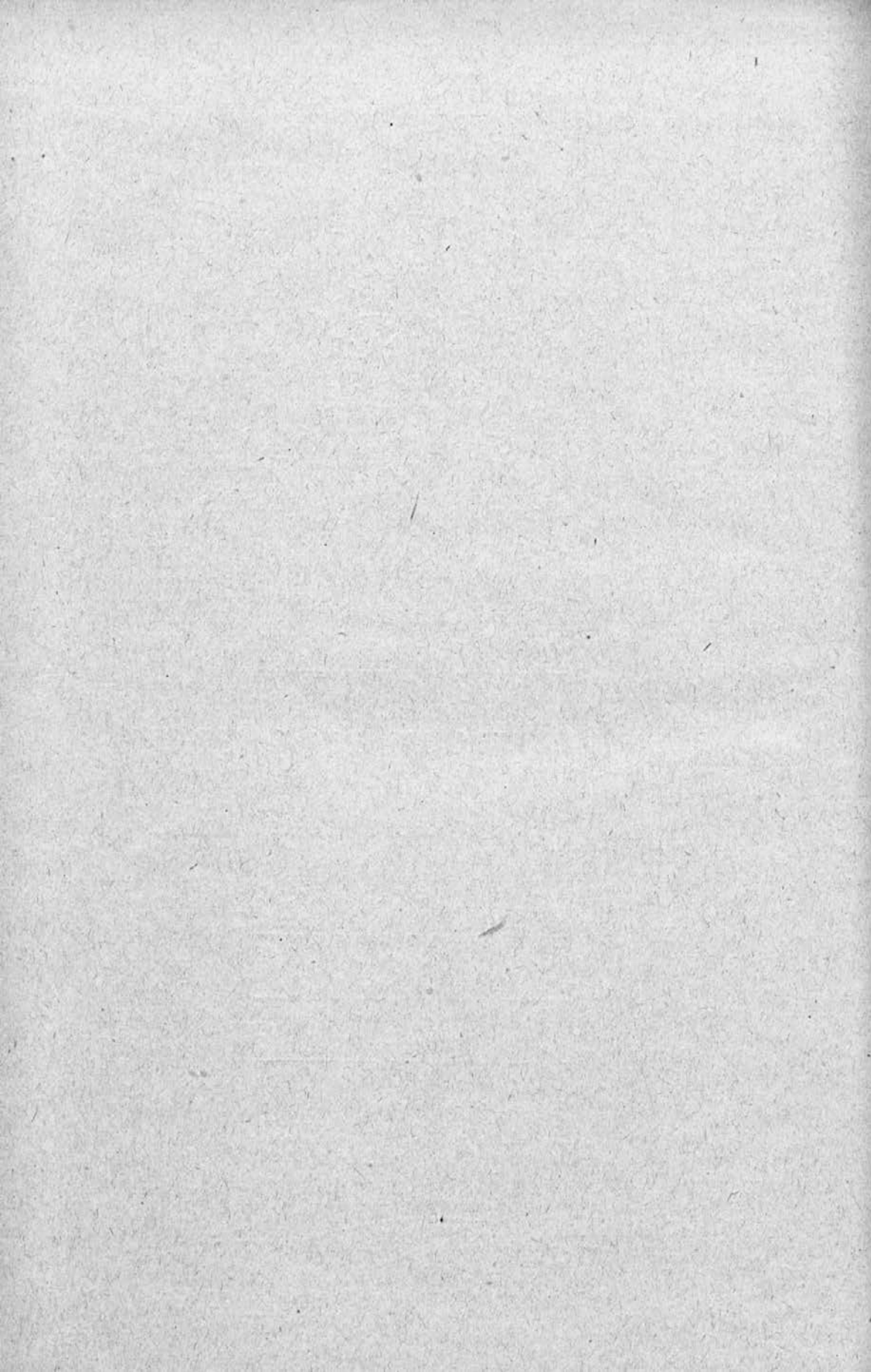

Veri, vzgoji in pouku!

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih
kršč. učiteljskih in
katehetskih društev

Letnik X. Štev. 11.

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih

... in katehetskih društev. ...

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik X.

V Ljubljani 15. novembra 1909.

Štev. 11.

Verska vzgoja v šoli.

(Poročilo o tretjem katehetskem tečaju v Monakovem od 30. avgusta do 3. septembra 1909.)

(Profesor dr. J. Demšar.)

Letošnji monakovski katehetski tečaj je po številu udeležencev presegel vse dosedanje enake prireditve. Pri nekaterih predavanjih je bilo več kot po petsto pazljivih poslušalcev. Marsikaterega kateheta, pa tudi učitelja svetnega stanu je privabil predmet, ki se je imel obravnavati na tečaju, namreč *verska vzgoja*. Zanimanje za tečaj je bilo veliko: Kaj bodo o verski vzgoji — o tem važnem predmetu — povedali tako dobro znani katehete, kot so Monakovci? Bile so res lepe misli, ki so jih podajali predavatelji; z veselem pa lahko povdarjam: Večino tega, kar je priporočil monakovski katehetski tečaj za versko vzgojo mladine, smo slišali že tudi na naših katehetskih sestankih, na našem letošnjem tečaju, zlasti pa priporoča mnogo tega novi učni načrt, ki ga je naše društvo izdalo kot poizkusni načrt za osemrazrednice.

Ker si je tečaj zastavil nalogo, razpravljati o vzgojnih sredstvih, zato se o pouku kot takem ni mnogo govorilo; padlo pa je tudi v tem oziru marsikatero dobro zrno, čeprav le mimogrede. Kar je n. pr. rekel o katehezi monakovski nadškof Bettinger, ki je na drugem monakovskem tečaju leta 1907 govoril kot profesor, to smo slišali sicer tudi na našem katehetskem tečaju. Zaslužijo pa nadškofove besede, da jih zopet in zopet ponavljamo: Učencem samo nalagati, naj se katekizmovih vprašanj učé na pamet in jih potem izpraševati, to še ni razumno poučevanje. Delo spomina ne more biti glavna stvar; razlaga, uporaba za življenje, to je glavna naloga veronauka. Ne silimo učencev, da bi se učili, česar niso razumeli. Nespametno je misliti, da pride razumevanje v poznejših letih samo ob sebi. Nauki, ki so se jih otroci naučili, ne da bi jih bili razumeli, se v otrokovi duši razprše kot pleve. Vendar se pa zahtevi, naj se otroci katehizma učé na pamet, katehet ne more popolnoma odreči. Kar učenci dobro razumejo, tega naj se tudi nauče. S tem se otrok nič bolj ne obtežuje, kot s pesmimi in drugim sličnim učnim gradivom.

Kar se tiče pouka samega, je bil govor tudi o koncentričnih krogih glede učne stvarine. Nekateri so te kroge popolnoma zavrgli, drugi so jih zagovarjali. Kot večinoma pri prepornih točkah se je tudi tukaj pravo stališče pojasnilo, ko je Göttler razjasnil pojme. »Kaj razumevaš z besedo koncentrični krogi? Če hočes s tem ponavljanje iste stvarine v isti obliki, po istem redu samo, da se stvarina razširi in poglobi, če imenuješ to koncentrične kroge, potem odgovorjam: Ne, proč s takimi koncentričnimi krogi! Zanimanja otrokovega potrebuje tudi verski pouk. Koncentrični krogi v navedenem zmislu pa ubijajo vsako zanimanje. Če pa razumevaš z besedo 'koncentrični krogi' večkratno obravnavanje verskih naukov z novega stališča, v novi obliki in novem redu, potem sem tudi jaz pristaš koncentričnih krogov.« Če otroci vsako leto v kolikor mogoče isti obliki ponavljajo verouk, verske resnice otroku res ostanejo, toda samo v razumu, ali bolje na jeziku, pa še to ne prav, ker otroci znajo odgovarjati le, če jih vprašaš s katekizmovim vprašanjem; na drugačno vprašanje pa molče. Ponavljanja nikakor ne smemo zavračati; borimo se le proti golemu besednemu ponavljanju, proti temu, da bi se učenci učili odgovarjati mehanično, brezmiselno.

Tečaj, ki je bil posvečen verski vzgoji, je moral seveda pred vsem protestirati proti naziranju, da je katehet že izvršil svojo nalogo, če privede učence do tega, da verske resnice le znajo. Znanje verskih resnic je le sredstvo, ki nikdar ne sme postati namen. Smoter veronauka v šoli mora biti: Življenje po tem, kar so se otroci naučili, življenje po resnici. Kot sredstvo za to, da doseže veronauk svoj vzvišeni smoter, so na monakovskem tečaju zahtevali, oziroma nasvetovali pred vsem sledeče stvari:

1. Katehetu je treba študirati, študirati tudi znastvena dela o psihologiji volje in, kot se je izrazil inomoški vseučiliški profesor P. Krus D. J., študirati moramo tudi psihologijo milosti božje. Med časom, ko se je vršil katehetski tečaj, je Zeppelin iznova poizkušal svojo srečo po zraku, pa je moral zopet na zemljo, ker sta se mu pri zrakoplovu polomila gonilna vijaka. To Zeppelinovo nesrečo je porabil eden izmed monakovskih katehetov, da je udeležence katehetskega tečaja opozoril na to, kako potrebna je katehetu nadaljna izobrazba. Če pri vzgoji ne delamo na trdni znanstveni podlagi, se sicer s svojim vzgojnim delom morda kedaj vendar le dvignemo visoko v zrak, pa kmalu smo zopet pri tleh, ker spoznamo, da naši gonilni vijaki niso bili nič prida.

Vzgojitelju je treba premišljevali vplive, katerim je izpostavljeno hotenje, sredstva, s katerimi moremo vzgojno vplivati na voljo svojih učencev, zlastj pa je treba, opazovati naravo tistih, ki so nam izročeni v vzgojo. Skušajmo se zamisliti v mišljenje mladine. Nekateri šole imajo za vsakega učenca takozvano »individualno polo«, ki vanjo učitelji zaznamujejo, kar so posebnega opazili na dotičnem učencu. Tako spoznavajo učitelji bolj in bolj otroško naravo in morejo učence voditi primerno njihovi naravi. Tudi tistim, ki delajo za vzgojo šoli odrasle mladine, je treba,

da razmišljajo naravo mladih ljudi, že zaradi tega, ker ima mlad človek zaupanje le do tistega, o katerem more reči: »Ta me razume, ta ve, česa mi je treba.« Več govornikov je na tečaju izreklo željo, naj bi duhovniki tudi staršem na prižnici govorili o vzgoji, o otroški naravi in o naravi šoli odrasle mladine. Odrasli ljudje pogostokrat napačno ravnaajo z mladino, ker sodijo mlade ljudi po svoji lastni naravi. Odtod tudi pogostno dejstvo, da vzgojitelji tako hitro obupajo nad mladino, da nepotrpežljivo ravnaajo z njo, ker premalo upoštevajo naravo mladih ljudi.

2. Čim bolj pa kdo pozna nevarnosti, v katerih je mladina že po svoji naravi, tem bolj je prepričan, da vzgoja ne more imeti trajnih uspehov, če ji ne pomagajo nadnaravna sredstva. Med ta sredstva pa štejemo zlasti vse to, kar zaznamujemo s skupnim imenom »verske vaje«, namreč: molitev, prejemanje svetih zakramentov, sv. maša, obiskovanje svetega Rešnjega Telesa.

Ljubezen do verskih vaj moramo v mladini gojiti z vso vnemo. Treba je delati na to, da mladi ljudje začutijo potrebo po verskih vajah; tako potrebo pa človek začuti, če se kake stvari navadi. Že iz tega vzroka moramo v učencih iz mladega vzbujati duha molitve, seveda s primerno previdnostjo. Vzgoja mora meriti na to, da začno učenci sčasoma p r o s t o v o l j n o izvrševati, kar so delali v začetku le po ukazu. Zato notranje pobožnosti pri molitvi ne moremo nikdar dovolj povdarjati; kdor pobožno moli, ta že vselej prostovoljno moli, ker le zunanje obnašanje pri molitvi se da nadzorovati in izsiliti, notranja pobožnost je prostovoljna. Da se pa otroci navadijo pobožne molitve, moramo pri šolski molitvi koj spočetka delati proti takozvanemu šolskemu tonu, zahtevati moramo, da otroci besede in stavke pravilno naglašajo, ker že to premišljeno molitev močno podpira. Pogostokrat naj bo v šoli govor o molitvi in vse molitve, katere otroci navadno opravljajo, naj bi katehet v posebnih, temeljitih katehezah razložil, kar zahteva na mnogih krajih tudi naš novi učni načrt.

Pri spovedovanju otrok mora odpasti vse, kar se vrši nekako tovarniško. Tudi pri našem katehetskem tečaju se je povdarjalo, kolike važnosti je za mladino dober spovednik, ki naj ne odpusti otroka brez primerne pouka, že zaradi tega ne, ker morajo biti spovedi v šolski dobi vedno tudi vaja za spovedi poznejšega življenja. Če učenci izostajajo in opuščajo verske vaje, mora biti katehet — to je splošno mnenje — s kaznimi skrajno previden. Nekateri katehetje so se izrekli proti spovednim listkom in sploh proti prestrogi kontroli glede sv. maše in glede prejemanja svetih zakramentov. Za kontrolo naj katehet le večkrat tega in onega učenca vpraša, ali je izpolnil svojo dolžnost.

Med pobožnostmi, ki naj jih katehet goji in priporoča šolski mladini, moramo prištevati tudi pobožnost do svetega Rešnjega Telesa in do Matere Božje. Nekaj tolaživnega je, če vidimo, da tudi po mestih verniki radi prihajajo v cerkev, da se radi pomudijo pred tabernakeljem ali pred podobo Matere Božje. To lepo navado je treba z vsemi močmi podpirati

tem bolj, ker so v naših časih nekateri vsled družabnih razmer prisiljeni, da se bolj in bolj odtegujejo sv. maši ob delavnikih, nasprotno pa imajo ljudje zlasti po mestih vedno več priložnosti, da za nekaj trenutkov stopijo v cerkev. Katehet ugotovi pravi potrebi katoliškega ljudstva, če pridno vadi otroke kratkih molitev in vzdihljejev, ki jih lahko porabijo, ko pokleknejo pred tabernakelj ali pred oltar preblazene Device. Otroci se kratkih pobožnih vaj včasih z veselo vnemo poprimejo, če jih opozorimo na posebne namene, v katere naj molijo, n. pr. da zadoste presvetemu Srcu, da se zahvalijo Bogu za milost svetega krsta, da počaste žalostno Mater Božjo. Zavedajmo se, kako važno je, da se že otroci n a v a d i j o resnične pobožnosti in našli bomo marsikaj, kar pobožnost pospešuje.

3. Mladino je treba privaditi, da moli; ne zadostuje pa samo govoriti o pobožnosti. Enako naj katehet namesto praznih besedi skuša uvesti tudi druga dela čednostnega življenja. Z ozirom na to se je na letošnjem monakovskem tečaju posebno veliko govorilo o tisti stopnji kateheze, na kateri se verske resnice uporabljajo za življenje. Predlagalo se je celo, naj bi tej stopnji ne rekli uporaba, ampak naravnost vaja. Veronauk naj podaja v šoli pred vsem tiste resnice, ki so uporabne takoj za otroško življenje. Vaditi se mora otrok ne samo s tem, da se uči verskih resnic na pamet, ali da uporablja verske resnice na izmisljene slučaje, ki se bodo za učenca uresničili še le v daljni bodočnosti, marveč že sedaj naj vaja otroka utrdi v čednostnem življenju. To zahtevo bi lahko imenovali glavno zahtevo letošnjega monakovskega katehetskega tečaja.

Da obude otroci v srcu posamezne pobožnosti, to se more in mora večinoma zgoditi takoj koncem kateheze. Osebito pri nauku o kesu naj katehet posebno pazi, da se otroci navadijo kes res obuditi; uspeh kateheze je potem zagotovljen, četudi ta ali oni otrok ne ve povedati, kaj je kes. Dobro je rekel glede tega profesor Göttler: »Če sme bogoslovec reči: Bolj želim, da bi čutil kes, kot da bi vedel njega definicijo (Im. Ch. I., 1.), mora to še veliko bolj veljati za navadnega kristjana in najbolj za osemletnega otroka. Vsaj od otrok, ki se uče za prvo spoved, naj bi ne zahtevali strogo, da nam pravilno povedo, kaj je kes in kaj trdni sklep; tem bolj pa naj katehet učence v kesu in trdnem sklepu vadi zlasti s tem, da jim zopet in zopet razlaga dotične molitve in jih z njimi pogostokrat pristrčno moli.

Kadar se pa učenci v krščanskih čednostih takoj v šoli ne morejo vaditi, je treba v učencih vzbujati vsaj dobre sklepe, ki pa morajo biti po večini vsaj taki, da se otroci lahko po njih ravnaajo že v otroški dobi. Zato pridejo pri verski vzgoji v šoli pred vsem v poštev čednosti, ki so otrokom primerne, to so razen pobožnosti še štiri poglobitve otroške čednosti: pokorščina, marljivost, resnoljubnost, čistost. Tudi v krščanski popolnosti naj se vadijo otroci, to pa zlasti s tem, da se uče čednostna dela izvrševati iz ljubezni do Boga. Želati bi bilo, da bi katehizem posebej govoril tudi o izkušnjavah in da bi imel navodila, kako ravnati ob času

izkušnjave. Novi katehizem p. Linden-a ima o tem posebno poglavje; pri nas pa novi učni načrt svetuje, naj se kaj več o izkušnjavah pove v četrtem razredu pri zadnjih dveh božjih zapovedih.

Kot se ponavlja učna tvarina sploh, tako se morajo ponavljati tudi dobri sklepi; važneje kot ponavljanje tega, česar so se učenci učili na pamet, je ponavljanje dobrih sklepov. Tudi je dobro, če katehet opravi včasih z otroki izpraševanje vesti glede tega, kako izvršujejo svoje dobre sklepe. Za versko življenje v poznejši dobi je najbolje preskrbljeno, če se navadijo otroci svoje otroške dolžnosti do Boga in do ljudi dobro izvrševati. S tem se vadi takozvani spomin volje. Kadarkoli pridejo v poznejšem življenju slične priložnosti, se vzbudi v človeku čuvstvo dolžnosti, in kdor je bil že v otroških letih vajen vestno delati kot mu je narekovala dolžnost, ta tudi pozneje svoje dolžnosti ne bo lahko prekršil. (Dalje.)

Kako je uravnati pouk po naših kmetskih šolah?

Spisal nadučitelj I. Štrukelj.

Vsaka šola na kmetih bi morala biti kot neka prodajalna, v kateri se dobi vse, kar se ravno v kraju potrebuje. Kakor ustrezajo prodajalne materialnim krajevnim potrebam, tako naj bi šole duševnim. Naloga vsake šole, oziroma učiteljskega zbora je, da si v vsakem kraju sestavi natančno analizo duševnih potreb, opiraje se na lokalne življenske razmere in odnošaje. Pri sestavi take analize se moramo ozirati na dvojce glavnih vprašanj:

1. S čim in kako se ljudstvo preživlja,
2. kaj pospešuje in kaj ovira udobno življenje?

Na prvo vprašanje, kakor tudi na drugo, odgovorjam z razmerami kraja, v katerem službujem. Tu si ljudstvo pomaga:

1. S poljedelstvom, živinorejo in prešičorejo; služi si kruh z različnimi kupčijami: Prodaja les, drva, ježice, jagode in maline, gobe, fižol. Precej je razvita tudi kupčija s prešiči in teleti, kakor tudi s kokošmi; del ljudstva pa se živi od raznovrstne obrti, in nekoliko kočarjev si služi kruh edinoile z dnino.

2. Udobno življenje pospešuje lega kraja, železnica in ugodne ceste, pošta, dokaj razvito zadružništvo in društveno življenje (posojilnica in hranilnica, mlekarna, kmetijsko društvo, izobraževalno društvo, telovadni odsek in še druga društva). Prepričati pa se moramo tudi, kaj v kraju ovira udobno življenje. V našem slučaju pomanjkanje dobre pitne vode, nerazvito sadjarstvo, dasi je kraj dosti ugoden za to panogo; nekoliko ovira udobno življenje tudi pijančevanje, gizdavost, izseljevanje v Ameriko, dasi bi ljudstvo imelo dovolj kruha lahko doma, ako bi hotelo žgati

ogljje in bi se ne umikalo Lahom, ki v našem kraju mnogo zaslužijo, naši ljudje pa iščejo kruha v tujini.

Preden torej uravnamo pouk, moramo biti na jasnem: Kaj ima okolišče dobrega in za pospeševanje vrednega, česa se v kraju pogreša, kar bi bilo ljudstvu v korist, kaj je kvarnega?

Ko smo se o tem poučili, tedaj se moremo šele lotiti praktičnega dela v šoli, tedaj moremo presoditi, kako naj uravnamo pouk, da bo ustrezal potrebam kraja.

Nikakor pa ne smemo delati in gledati zgolj na materialne potrebe ljudstva in zanemarjati to, kar je najbistvenejše pri vzgoji, saj človek ne živi samo od kruha in vode!

Pouk nam je tedaj uravnati tako, da bomo vse, kar je v kraju dobrega, razvijali, pospeševali, spopolnjevali. Ljudstvo je treba tako vzgojiti, da bo sposobno potezati se za vse potrebne in koristne stvari in obratno, da vse nepotrebno in škodljivo odpravlja in uničuje.

Pravilo vseh pravil za naše kmetske šole naj bo:

Pouk bodi praktičen!

Posamezni predmeti.

Jezikovni pouk — branje. Prvi dve leti naj se navadijo otroci mehničnega branja. Tisto grafično ponazorovanje stavkov, s katerimi se po naših šolah zgolj čas ubija, kakor tudi otrokom veselje do pouka jemlje, naj se opusti in začne takoj z vajami v branju. Kako veseli bodo učenci, ako bodo vsak teden spoznali vsaj po dve črki. Zadovoljni pa bodo s tem tudi starši, ker bodo videli napredek. Tudi se mi vidi, da je omenjeno ponazorovanje popolnoma pogrešeno, ker je tako nekaj abstraktnega, da pač ne moremo misliti, da šestletni učenec res kaj misli in pojmi ob pisavi takih stavkov: — —; — — — —. To naj bi učenec bral: učenec piše; učenec piše nalogo. Črte — naj pomenijo besede, — loki zloge . . .?! Take vaje sodijo po mnenju pisca v srednjo stopnjo, nikakor pa ne na začetek prvega šolskega leta. Pa tudi na srednji stopnji le bolj v razvedrilo. Brez mehničnega gladkega branja ni pravega napredka v poznejših šolskih letih. Tudi moramo vedno vpoštevati, da naš kmet največ dá na to, kako učenec bere; po točnosti v branju sodijo šole! Tudi je za vsakega posameznega naravnost življenske važnosti gladko in pravilno branje. Le tisti odraščeni imajo veselje do knjig in časopisov, ki jim branje gre od rok. Oni pa, ki se pri vsakem stavku poté, ne ljubijo knjig. In to je umljivo!

Kako se učenec hitro navadi branja, to je seveda zopet odvisno od spretnosti učiteljeve. Načelo nam pa mora biti, da izbiramo le take berilne sestavke, ki so v soglasju z otroškim razumom prvih dveh šolskih let.

V poznejši dobi je pa treba zopet iskati berilnih sestavkov, ki bodo ustrezali duševnim zahtevam otrok in potrebam domačega prebivalstva.

Sicer pa naj bi imela vsaka šola seznam vseh onih berilnih sestavkov, ki bi se morali, oziraje se na posebne lastnosti kraja, temeljito obravnavati. V našem kraju imajo otroci silno veselje, da lové ptiče, razdirajo gnezda itd. Potrebno je tedaj, da obravnavamo v vseh razredih berila, v katerih odseva ljubezen do ptic. Ako se kaže med ljudstvom in šolsko mladino nevljudnost, tedaj obravnavajmo berila, ki uče dostojnost in potrebno oliko. Kakšne lastnosti ima ljudstvo, to vidiš dan na dan na učencih. Jabolko ne pade daleč od jablane. Potrebno pa se mi tudi vidi, zlasti oziraje se na naše razvijajoče se društveno življenje, da navadimo učence že v ljudski šoli brati vloge kake lahke igre. Res, da so naša berila v tem oziru pomanjkljiva, pa naj bi si nabavile lokalne šolske knjižnice več takih knjig, v katerih so dramatični prizori. V to nam tudi lahko služijo posamezne številke »Vrtca«. Stane nas le nekoliko truda in pa dobre volje, S tem že indirektno učence uvajamo v društveno življenje. (Dalje.)

Česa nam je najbolj treba?

»Martha, Martha! Sollicita es et turbaris erga plurima. Porro unum est necessarium.«

Zdi se mi, da bi mogel te besede Gospodove zaklicati našemu katehetskemu društvu. Mnogo je to društvo že storilo in še vedno krepko deluje. Pa v vsem delovanju je društvo podobno mački, ki hodi okoli vrele kaše. Okoli hodi pa milo mijavka in toži, da je kaša vrela in da se noče ohladiti. Uspeli katehetskega društva bodo ostali vkljub obilemu trudu le malenkostni, dokler se ne loti in ne dovrši tistega dela, ki je najbolj potrebno: najprej se mora postaviti podlaga; če ni podlage, se zidovje sproti podira.

Najtrdnjša podlaga katehetskemu delovanju pa je dobra knjiga za katehetiko in pedagogiko. To je reč, ki nam je najbolj potrebna. Šele tedaj, ko bo imel slovenski katehet za pedagogiko in katehetiko v rokah knjigo, ki bo vsestransko dovršena in popolna, se bo moglo govoriti o splošnem prerojenju kateheze v naših šolah.

Kakor vsaka veda, tako napreduje s časom tudi katehetika in pedagogika. Odkar je mons. prof. Ant. Zupančič spisal svojo pedagogiko in katehetiko, sta obe vedi prišli že precej naprej. Obe vedi sta se postavili bolj na psihološko podlago, in psihologija sama tudi napreduje. Zato knjigi imenovanega velespoštovanega pisatelja sedaj nimata več iste veljave, kot sta je imeli nekdaj.

Kanonik prof. Anton Kržič je spisal svojo katehetiko pred nedavnim časom, leta 1906. Zato se je lahko oziral na vse nove pridobitve na katehetskem in pedagoškem polju. Žal, da tudi njegova knjiga ni brez hib.

Tako je n. pr. v § 4. čuden tale stavek: »Večinoma je vsebina ista v katekizmu in v svetopisemskih zgodbah; a nekaj razodetih resnic pa je nezmotljiva Cerkev določila ali vsaj natančneje izpopolnila«. V istem paragrafu: Zgodbe »izpopolnjujejo nekatere resnice«. Ali se more resnica izpopolniti? — Kaj se hoče v § 12. povedati s stavkom: »Dasi psihologija ne priznava čuvstev za posebno dušno moč, . . .«? Saj so vendar čuvstva pojavi nižjega hotenja, in to priznava psihologija. — Pri pojasnjevanju verskih resnic (§ 9.) g. pisatelj nič ne omenja table in krede, in vendar je pisanje in risanje na tablo tudi važen pripomoček pri katehezi. — V istem paragrafu pravi: »Pojmi so lahko dvojni: a) konkretni in b) abstraktni«. Kolikor je meni znano, je konkretni pojem to, kar leseno železo. Pojem (Begriff, Idee) je vedno nekaj abstraktnega.

Vkljub nekaterim napakam je knjiga zelo koristna tudi za kateheta-duhovnika, in bi tistim, ki uče krščanski nauk, toplo priporočil, da naj jo ne samo preberejo, ampak skrbno preštudirajo. Toda pisana je v prvi vrsti za kandidate učiteljskega stanu; za duhovnike ne zadošča. Želeli bi bilo nove knjige, v kateri bomo našli natančen pouk o vsem tem, kar potrebujemo za šolo. Obsegala naj bi kratko psihologijo otroške duše, pedagogiko in katehetiko. Učna pot naj bi bila, v kolikor je to mogoče, analitična, ker ta najbolj vzbuja zanimanje in čitatelja najlažje prepriča o resničnosti kake trditve. Če g. Kržič svojo katehetiko izpopolni, razširi in nekoliko preuredi, izpustivši svoja osebna mnenja in priyzemši to, kar je med novejšimi kateheti sprejeto kot dognana resnica, pa b o m o i m e l i i z v r s t n o d e l o. Prva reč bi morala biti seveda kratka psihologija, ki naj bi obsegala le tiste pojave in lastnosti otroške duše, na katere se mora katehet ozirati, če hoče dobro učiti in vzgajati. Ko bo dovršena ta knjiga, bi se sestavila pedagogika in katehetika. Vsa ta tri dela bi potem tvorila eno knjigo, ki bi bila zanesljiva vodnica katehetu v šoli.

Na podlagi te knjige bi se potem šele morale sestavljati razne učne knjige za učence, in tako bi se začela nova doba v zgodovini slovenskega katehetstva.

Kdo pa naj se loti tega dela? Morda bi bil pravi odgovor na to vprašanje resolucija, ki jo je sprejel katehetski zbor lacijske cerkvene provincije v Rimu, in ki slove (po Hefflerju: Konačna pobjeda psihološke metode. — U Zagrebu, 1909.): »Katehetski sastanak Lacija želi, da se s dopuštenjem crkvenoga poglavarstva izbere povjerenstvo vještih teoretičara i praktičara u katehetskoj službi, kojemu će biti povjereno, da izradi jednu novu metodiku, koja da služi kao vod svim katehetima, kao uspješno sredstvo, da se uspostavi polazak obuke u katehizmu, da mu se osigura plod i tako u korjenu izliječi rana praktičnog otpada od vjere.« K.

III. slovensko hrvatski katehetski tečaj v Ljubljani.

(Poročilo o referatih. — Dalje.)

Tretje zborovanje.

(Drugi dan katehetskega tečaja.)

Kot prvi predavatelj je nastopil duhovnik iz dalmatinskega primorja, Don Spasoje Fabris, katehet v Dubrovniku. Svoj referat je nazval: »Oprava danost (upravičenost) psihološke metode za pučko škołu«. Namen njegov je bil prepričati svoje tovariše in poslušavce, da je največkrat vzrok vsega neuspeha pri poučevanju kršč. nauka — ker se katehetje ne menijo in brigajo dosti, da bi poučevali metodično, da bi si izbrali pravo metodo.

Versko vprašanje je prvo in najvažnejše vseh vprašanj. A to zavisi od šole. Kakršna mladina, tak narod, taka bodočnost. Ljudska šola je še najbolj odločivni faktor v verskem vprašanju, ker nudi prvo in večinoma celo versko vzgojo mladini. Verski pouk ima torej neizmerno veliko nalogo v šoli, zato pa moramo skrbeti, da to težko nalogo izvršujemo tako, kakor najbolje moremo. Komu niso znane težave in ovire, ki se mora katehet z njimi boriti, če hoče kaj prida doseči. Prvo in vodilno pravilo za vsakega, ki deluje v šoli, pa je izraženo v besedah: »Non scholae, sed vitae discimus«. Ni dosti, da vtepemo otrokom nekaj formul, temveč srce je treba oplemenititi; sama intelektualna znanost ne zadostuje, saj čujemo vedno in vedno povdarjati: »Vzgajajte značaj«!

Da to tem lažje dosežemo, si moramo poiskati tak način vzgoje in pouka, ki je najprikladnejši, najboljši in za najtežji predmet najprimernejši. Treba je prave metode, to načelo gre danes širom sveta. Sad in uspeh pri krščanskem nauku zavisi gotovo tudi od božje pomoči, od milosti iz nebes; toda pravilno saditi, pleti in priliti mora pa katehet. Če ni pri pouku metode, je vse le nekak formularizem, otroci se bodo dolgočasili, ostali bodo brez ognja, brez življenja. — Gosp. referent se sklicuje na žalostne razmere na Italijanskem, kjer marsikje o pravem verstvenem pouku ni niti govora. — Beseda katehetova mora seči v srca otrôk. Metoda, ki jo je rabil naš Zveličar sam — je prava, je psihološka. Z navadno eksegezo, s priprosto razlago analitično in sintetično, se prej pride do konca, a to ni namen šole. S konkretnimi zgledi in primerami se dojde najprej do nauka katekizmovega, pripoved naj služi, da se nanjo nasloni besedilo katekizmov. Ta način poučevanja najbolj ustreza in odgovarja naravi otrokovi, prodre do srca, razsvetli um, gane voljo, pridobi dušo otrokovo, zato se imenuje omenjena metoda — psihološka. Metoda pa ni svrha, ampak voditeljica, zato se ne more in ne sme povsod enako uporabljati. Želeti bi bilo radi tega, da bi naši katehetski listi prinašali vzorne kateheze, ki bi olajšale pripravo manj večšim katehetom. (Odobranje.)

Gosp. govornik se peča nato z nasprotniki psihološke metode ter jih spretno zavrača. Protivniki nas hočejo prišteti med moderniste; toda tisti, ki to trdi, pač ne pozna kaj je psihološka metoda, ki nima z modernisti najmanjšega stika. — Drugi trde, da je ta metoda težka. Tega ne zanikujemo, pristavljamo pa, da ima uspeh; kdor se je je oprijel, je ni opustil in zavrgel, ampak postal je njen zagovornik. — Nekateri so se dvignili zoper pet formalnih stopinj. A pet stopinj — je le glavno pravilo; porabi se jih toliko, kolikor je uprav treba. Bistvene tri stopnje naj se po možnosti obdrže zlasti pri otrocih, ki so že bolj razviti.

To so obkratkem misli, ki jih je razvijal Don Spasoje (Salvator) Fabris. Tudi njega so zborovalci počastili ob sklepu z glasnim odobravanjem.

V debato je prvi posegel spiritual Ig. Nadrah. V šoli ravnajmo z otroci *n a r a v n o*; vsaka druga pot, razen psihološke, je nenaravna. Naravna pot je, da gremo od znanega do neznanega, od konkretnega do abstraktnega. Otrok mora najprej *g l e d a t i*, potem poznati, misliti in hoteti. Bog nas je tako ustvaril, zato se temu načinu ne moremo in ne smemo protiviti. Nekateri se izgovarjajo, da na ta način izgube preveč časa. Nikakor! Prav nasprotno je res. Veliko časa se pridobi, kajti, kar otroci po psihološki metodi pridobe, to je trajno, to ostane. Z abstraktno dresuro se pa malo doseže, ker ni prave pazljivosti, in ker se hitro vse pozabi.

Ker se je predavatelj Fabris dotaknil italijanskih šol in pičlega verstvenega znanja, zato se je oglasil dr. *P r e š e r e n* ter pojasnil ondotne težave in žalostne razmere. Duhovniki namreč ne poučujejo krščanskega nauka v šoli, ampak privatno v cerkvi, kjer je pa obisk brez kontrole in združen z mnogimi nedostatki.

Nikomur pač ni bilo bolj všeč predavanje g. Fabrisa, kakor profesorju *H e i f f l e r j u*, ki je kratkomalo izjavil: Podpišem vse od A do Ž.

Prof. *K r ž i č*: Psihološke metode se moramo na vsak način oprijeti. Stopnje naj se pa vpoštevajo po potrebi. Uvod se ne sme izpustiti, da se vzbudi zanimanje. Podajanje mora biti živo, ker je bistveno potrebno. Razlaga in izvajanje se ravna pa po okoliščinah. Včasih lahko docela odpade, saj ni treba vedno raziskavati naukov in resnic, če je že dana konkretna podlaga. Ako je potrebno, da se dokaže kaka nova resnica, takrat pač kaže, da se izbere daljša pot, da se izvaja, da se naštevajo analogni slučaji itd.

Prof. *L é v i č n i k* želi več prostosti zlasti pri zgodbah sv. pisma, kjer je bolj na mestu dobra eksegeza.

O nadaljni izobrazbi kateheta.

Po kratkem odmoru je sledil referat prof. dr. *J. D e m š a r j a*. Gosp. referent nam ne bo zameril, če povemo, da smo se že naprej veselili njegove razprave; vsikdar, kadar smo poverili marljivemu, znan-

stveno vrlo izobraženemu dr. Demšarju kako delo, je je izvršil z vso natančnostjo, vestnostjo in temeljitostjo. V dolžnost si torej štejemo, da mu na tem mestu izrekamo iskreno zahvalo za uspešno in stanovitno sodelovanje pri katehetskem društvu in pri naših prireditvah. Vemo, da mu je v znani skromnosti neljuba naša pohvala, toda radi javnosti smo dolžni vršiti svojo dolžnost. Čast, komur čast!

Pri tretjem zborovanju katehetskega tečaja je govoril dr. Demšar prosto o nadaljni izobrazbi kateheťa. Lepo število pazljivih poslušavcev je bilo navzočih, a želeli bi si jih bili prav pri tej razpravi še veliko več, zlasti takih, ki bi jim bili nauki učenega gosp. profesorja nekako izpraševanje vesti. Človek se vedno uči in se mora učiti v vsakem poklicu, če ne, pa zaostane, pa ni kos svoji nalogi. Še bolj pa velja to pravilo za vse, ki vzgajajo deco in ji pripovedujejo božje nauke. Gospod predavatelj je nehote posegel zopet na polje metodike, ki je marsikateremu veroučitelju »terra incognita«. Učitelj brez metode, je glasbeni umetnik brez takta.

Prvo pa, za kar se najbolj brigajmo, je vzgoja. Koliko imamo pomočkov, da blažimo srce, da vodimo mladino in utrjujemo značaje! Za vse to skrbi katehetsko društvo. Za napredek dela, kdor podpira, kdor sodeluje pri društvu in pri društvenem listu. Kaj pomaga drugo delo v dušnem pastirstvu, če ni prave podlage, če se zanemarja mladina!?

Celotni referat, ki ga bomo objavili, priporočamo in želimo, da bi prišel v roke vsem slovenskim veroučiteljem.

Ako je predmet predavanja tak, da vleče ali kaže smer proti cilju, tedaj rodi tudi pri poslušavcih mnogo novih misli, ki jih spravijo na dan pri debati. Tako je bilo tudi po tem znamenitem predavanju. Prvi se je oglasil č. gosp. V r e ž e, profesor v Mariboru, ki je iz svojega lastnega življenja podal mično sliko, obenem pa dokaz, kako veliko truda in prizadevanja je treba mlademu duhovniku, če hoče postati dober in priljubljen katehet. »Ko smo prišli iz bogoslovnice, smo bili učenjaki, smo veliko vedeli in znali; — toda bili smo teoretiki brez prakse. Prišel sem v kraj,« pravi gosp. profesor, »kjer je bila štirirazredna šola. Tovariš mi je prepuštil ves pouk . . . Vržen sem bil v vodo, moral sem plavati. Plaval sem, a šlo je težko, kajti katekizmovno besedilo so otroci bolje znali, nego jaz. Jel sem brati katehetske knjige, izdelane kateheze. Hospitiral sem pri učitelju, da sem opazoval njegov nastop, njegovo metodo in govorjenje. Vse, kar sem videl, vsaka malenkost je bila zame nova, obenem pa poučna. Hotel sem postati dober katehet. V štirih letih se mi je kateheza prikupila: šola me je veselila, otroke sem imel rad, pa tudi deca me je vzljubila. Sedaj je šlo izlahka. Učim že 17 let. Toda eno resnico moram potrditi: Dolgo vrsto let že učim, pa se še nisem izučil, pa ne morem reči, da ne potrebujem več študija, da vse znam. Vesel sem, da sem prišel na tečaj, da kaj novega vidim in slišim. Če opazim pa kaj nevšečnega, si pa mislim: Glej, kako ne smeš ravnati!

Prof. Heffler: Temelj za duhovsko delovanje, pa tudi za katehizacijo mora dati duhovnikom semenišče. Če bi pa vprašali, kdo ni bil dosti sposoben za kateheta, ko je došel iz bogoslovnice, bi morali skoraj vsi roke dvigniti. Podlaga vsemu delu je pač teorija, prakse pa semenišča ne dajo. Ker potem duhovniku v šoli ne gre delo od rok, izgubi polagoma veselje do poučevanja. Semenišča naj torej skrbijo, da bodo kleriki prišli tudi do prakse, da se bodo navdušili za katehezo, kajti brez veselja, brez navdušenja ne postane nikdo dober katehet.

Katehet Ažman predlaga z ozirom na besede predgovornikove in z ozirom na faktično potrebo, — kar se je že večkrat povdarjalo — naj bi se uvedle tudi v Ljubljani hospitacije za bogoslovce. Kako in v kolikem obsegu, to bodi skrb predstojništva, oziroma študijskega vodstva.

Spiritual Nadrž je napravil prav umestno in prepotrebno opazko, ko je dejal, da je pač dobro, če se priporočajo naravni pripomočki: znanje, pridnost, vestnost, uporaba novih pridobitev in časovnega napredka; toda gledati moramo, da si pomagamo v šoli tudi z nadnaravnimi sredstvi. Katehet naj napreduje v znanosti, pa tudi v pobožnosti. Oboje mora napredovati paralelno: Katehetska in ascetična izobrazba. Če tega ni, bo katehet morda dosegel, da bodo učenci učeni, pa ne pobožni.

Kapelan Trškán nasvetuje podružnice katehetskega društva; podružnični člani bi se zavezali, da bi večkrat priredili praktične nastope v šoli, drugi bi pa hospitalirali.

Župnik Finžgar pravi: »Meni je najvažnejše, a najtežje delo — kateheza v šoli. Za šolo mora biti duhovnik ne samo pripravljen, ampak disponiran. Priprava je eden glavnih pogojev za dober uspeh, kajti iz semenišča res ne more duhovnik prinesiti vsega, kar se potrebuje za temeljito katehezo.«

Isto je povdarjal tudi prof. dr. Levičnik. Treba je temeljitega teološkega znanja, da bo moč težke stvari otrokom jasno razložiti. Treba se je seznaniti z modernim gibanjem o vzgoji, brez pedagoške izobrazbe si ne moremo misliti dobrega kateheta. K strokovni izobrazbi spada tudi branje katehetskega slovstva, katehetskih časopisov. Tudi razstava učil je zelo važna in koristna. Naj se skrbi, da bo stalna, da si jo lahko ogleda prilično vsak veroučitelj. — Sploh lahko rečemo: Ako si izprašamo vest glede delovanja v šoli, bomo našli, da je večinoma vzrok neuspehov katehet sam! Prevažen moment v šoli je osebnost duhovnikova. V šoli se vrši vedno neko izmenjavanje. Nekaj oddajamo, nekaj vzprejemamo. Kar imamo dobrega, to oddajamo mladini, če pa imamo slabosti, se pa teh mladina še raje oprime. Metoda je velike važnosti, še večje pa je osebnost katehetova. Zato pa, kadar govorimo o nadaljni izobrazbi katehetovi, moramo govoriti tudi o duševni, ascetični izobrazbi njegovi!

(Dalje.)

Učiteljska protialkoholna zveza.

Poziv slovenskemu krščansko mislečemu učiteljstvu.

V težkih bojih sedanjega časa ljudstvo telesno, duševno in нравno povzdigniti, je tudi naloga slovenskega učiteljstva. Tudi mi smo poklicani, da delamo jez proti pustošenju, ki ga povzročuje predvsem alkohol. Po naši slovenski domovini se vali že dolgo časa nesrečna alkoholna povodenj! Vzemi slovenske časnike v roko, beri poročila z dežele, — žalostno! Žganje, ta demon je dobil že, kakor kaže, vso deželo v svojo grozovito oblast. Gospodje tovariši! Kaj nas ne obhaja groza, ko vidimo, kako se širijo med našim narodom pretepi, nenravnost, rogoviljenje, poboji! Potem pa porotne sodbe, dražbe! . . . In kateri izmed kolegov še ni prišel do prepričanja, da so otroci pijancev skrajno slaboumni, jezljivi, k lenobi in postopanju nagnjeni, nepokorni, razmišljeni itd. Zdravstveno in moralno stanje naše mladine ni tako, kakršnega bi si želeli kot očetje, matere, učitelji in domoljubi! Nehote se mi vsiljuje pri tem vprašanje: kakšno bo socialno stanje tako naraščajoče generacije? Da, alkohol je strup vseh strupov. Prav je rekel grof Moltke: Opojnine dajati otrokom je — zločinstvo! Alkoholno vprašanje je socialno-gospodarsko, vzgojno in učno vprašanje. In na kakšno stališče naj se postavi učiteljstvo ob njem? Naj stoji tópo? Ne! Učenjak Leibnitz pravi: Dajte mi mladino in predrugečim stoletje. Nam učiteljem je izročena mladina, delajmo, da vzgojimo naraščajočo generacijo antialkoholno. Pred vsem se pa mora vzbuditi zanimanje za to prepereče vprašanje med učiteljstvom samim. Potrebno je tedaj društvo abstinenčnih učiteljev.

Spoštovani tovariši! Otmimo slovenski narod iz suženjskih spon alkohola, dvignimo ga iz mlake!

Ker pa, kakor znano, nobene akcije ni možno uspešno vršiti brez organizacije, zato je potrebno, da se tudi učitelji-abstinentje tesneje združijo — organizirajo v svojem društvu. Podoben oklic sem objavil že pred šestimi leti v »Slovenskem Učitelju«, pa žal, brez vidnega uspeha. Ponavljam ga tem potom z nado, da nas je sedaj že toliko, da si osnujemo društvo. Sprejemajo se v prvi vrsti popolni obstinentje; v drugi pa tudi takj z m e r n i, ki imajo voljo omejevatí pijančevanje, ter sami vsaj žganja nič ne pijejo, druge pijače pa vselej zmerno in vsaj redno vsak dan ne (najmanj vsaj en dan v tednu ne).

Prijave sprejema podpisani in tudi tovariš nadučitelj Julij Slapšak v Vodicah.

Učiteljem-abstinentom pozdrav!

Ivan Štrukelj, nadučitelj v Dobrepoljah.

Katehet v enorazrednici.

(Referat prof. A. Kržič-a o priliki III. slov. hrv. katehetskega tečaja v Ljubljani.)

Šola se večkrat imenuje svetišče, pa imenovati jo moramo tudi delavnico. Učenje ni igranja; učenje je naporno delo za učitelja, resno delo mora biti pa tudi za učence, in sicer za vse učence. Za vse učence, to moram še posebej poudarjati. Zelo kvarna napaka, v katero lahko zabrede tudi najboljši učitelj, je namreč ta, da se preveč ukvarja z enim in istim učencem, drugih pa ne sili, da bi sodelovali. Še slabše seveda bi bilo, ko bi hotel učitelj vse kar sam opraviti — govoriti in tradirati, ne meneč se za to, kaj delajo mali poslušalci. Obratno pa se po pravici hvali kot posebna vrlina vsakega učitelja, če je zmožen in voljan obvladati ves razred tako, da sodelujejo vsi od prvega do zadnjega.

Ta vzorna naloga pa je jako težka že takrat, ko ima učitelj pred seboj istovrstne učence enega razreda. Kako pa se še povekša ta težkoča v enorazrednicah, zlasti v nedeljenih enorazrednicah, ko ima vse učence skupno pred seboj, začetnike in one, ki so mu — ljubí ali neljubi — gostje že šest let ali še več!

Enorazrednice so šole, v katerih poučuje poleg kateheta le en učitelj. Imenujejo se enorazrednice z nerazdeljenim poukom ali nerazdeljene enorazrednice, ako se vsi učenci poučujejo skupno in hodijo navadno v šolo dopoldne in popoldne. Razdeljene enorazrednice pa se imenujejo, ako se poučuje v dveh skupinah, tako da ima ena skupina šolo zjutraj, druga pa popoldne. Nerazdeljene enorazrednice imajo sicer to prednost, da učenci prihajajo dvakrat na dan v šolo, a učenje je zelo obteženo, ker je treba učiti v več oddelkih. V razdeljeni enorazrednici je sicer učiteljevo delo dokaj olajšano, toda šolski čas je preveč prikrajšan, ker ima vsaka skupina le poldnevni pouk.

Za kateheta je gotovo v nerazdeljeni enorazrednici najneugodnejše delovanje, ker ima vedno iste učence skupno pred seboj, za poučevanje pa samo dve uri na teden; v razdeljeni enorazrednici pa poučuje vsako skupino posebej in ima za višjo skupino dve uri na teden, za nižjo pa po eno uro na teden, pa si more pridobiti tudi dve, ako hoče.

V enorazrednici so zlasti tri težkoče: 1. vedno isti učenci, 2. premalo časa, 3. neugodnost za pravilno metodo. Zelo važno je torej vprašanje, kako naj katehet premaga vse težkoče, da doseže kolikormožno dobre vspehe. Govoriti nam je torej najprej o razdelitvi učencev v oddelke, potlej o učnem načrtu in slednjič o metodi v enorazrednici.

I. Oddelki v enorazrednici.

Po učnem načrtu, ki ga je izdala šolska oblast, so učenci v nerazdeljeni enorazrednici razporejeni v tri oddelke: 1. oddelek za prvo šolsko leto, 2. oddelek za drugo in tretje šolsko leto, 3. oddelek pa za četrto, peto in šesto šolsko leto.

Nekateri učitelji se strogo ravnaajo po tej razdelitvi tudi pri poučevanju ter razdele vsako šolsko uro v tri enake ali pa tudi neenake dele in nekaj časa uče prvi oddelek posebej, ali — kakor pravijo — direktno, potlej se istotako bavijo z drugim in slednjič s tretjim. Kaj pa delata medtem ona dva oddelka, ki nista naravnost zaposlena? Učiti se morata kaj družega sama zase ali, kakor pravijo, natihiem (Stillbeschäftigung): izdelujeta dano nalogo, ali ponavliata zadnjo lekcijo, ali bereta, kar se jima odkaže, ali pa rišeta. Ako je učitelj spreten in ima že naprej vse lepo pripravljeno in razdeljeno, utegne po tej poti doseči povoljne uspehe. Vendar gre veliko časa v izgubo, ker izdelke je treba tudi pregledati in kontrolirati, sicer je ves trud zaman; in disciplino ohraniti ob tako razdeljenem delovanju, tudi ni majhna umetnost. Sicer pa je in ostane ta indirektni pouk le nekaj zamašek, nekako potrebno zlo, ker si učitelj ne vé drugače pomagati. Nekoliko si olajšajo nekateri učitelji s tem, da delé razred le v dva oddelka in učno uro v dva dela ter je porabi vsak oddelek polovico za direktni, polovico pa za indirektni pouk.

Vse to sem omenil zato, ker si mnogi katehetje izkušajo tudi tako pomagati v enorazrednici. Strokovni list »Katechetische Blätter« je že večkrat objavil o tem obširne obravnave v istem zmislu, kakor sem opisal prakso za svetne predmete. Juri Rottmayr, n. pr. je že v letniku 1900 priobčil celo kopico primernih nalog za »tiho« izdelovanje. In letos je izdal Jakob Bernbeck, posebno knjigo z naslovom »Katechetische Skizzen zunächst für die ungeteilte und zweitheilige Landschule«. V tej knjigi izkuša svoje kateheze tako uravnati, da daje opravila hkrati štirim oddelkom — poleg treh oddelkov je namreč tam še takozvani pripravljavni razred — v tem, ko direktno poučuje en oddelek, delujejo drugi zase; če ni drugače, gre en oddelek tudi vun, da se zunaj na prostem uči, koliko da se nauči, je seveda še vprašanje. Drugi katehetje, n. pr. Gill, pa še zmerom svetujejo, naj se nareja kar moč le malo oddelkov. To pa vendar le splošno zagovarjajo, da naj se katehet nekaj časa bavi samo z enim oddelkom, drugemu pa naj naloži posebno nalogo, ki naj jo med tem natihoma izvršuje.

Katero pot naj pa mi uberemo? Preden odgovorim in označim svoje stališče, naj še opozorim na to, da se tudi svetni učitelji ne vjemajo v tem vprašanju o direktnem in nedirektnem pouku. Na ljubljanskem učiteljišču sem zapazil, da se zahteva skupno obravnavanje z obema oddelkoma pri vseh onih predmetih, ki vzbujajo veliko zanimanje in bi direktni pouk izdatno motil nesodelujoče učence, pri nedirektnem pouku, n. pr. pri berilnih sestavkih in pri zgodovini. Veliko zanimanje in pozornost vzbujajo tudi drugi predmeti, ki se pojasnjujejo nazorno s slikami, kalupi, aparati ali z objekti samimi, n. pr. pri naravoslovju in prirodoslovju. — Dokaj jim koristi pri takem skupnem poučevanju tudi takozvani »turnus« t. j. da se tvarina deli na dve leti ter se v enem letu natančneje obravnavajo eni predmeti (ali berilni sestavki), drugo leto pa drugi, da pride na vrsto vse, kar je primerno za dotično stopinjo, ne

da bi se preveč ponavljalo, ker vsak učenec ostane vsaj dve leti v isti skupini. Škoduje pa tudi ne, če se nekatere reči ponavljajo, saj vemo, kako lahko pozabimo tudi odrasli, kaj šele lahkomišljena mladina.

Med take predmete, ki močno vzbujajo zanimanje in pozornost, moram vsekako prištevati tudi *verouk*, ako le zna katehet živahno in mikavno učiti. Torej bi drugi oddelek ne mogel natihem sam zase delovati, ako katehet obravnava s prvim, in zopet ne prvi, ako obravnava z drugim.

Pravilo torej bodi: Katehet uči skupno oba oddelka; nižji oddelek naj zadenejo lažje reči, težje naj rešuje višji oddelek. Kako naj se to vrši, bom omenil pozneje pri metodi.

Tako skupno poučevanje obeh oddelkov se mi zdi že zato bolj opravičeno priporočati, ker je v naši deželi le kakih 20 nerazdeljenih enorazrednic, drugih 160 enorazrednic je pa z razdeljenim poukom, kjer ima vsaka skupina po dva oddelka, ki sta si po letih in napredku že bolj blizu.

Tudi takozvani »turnus« si bomo morali izkoristiti. Dozdaj je pri nas veljalo načelo, da naj se ves katekizem predela vsako leto. V načrtih za osemrazrednice smo priporočali to prakso samo še za prve tri razrede, v višjih razredih naj se katekizem porazdeli na dve leti. V enorazrednici bo pa kazalo tvarino deliti na dve leti že v prvi skupini, ker le tako je mogoča temeljitejša kateheza.

Torej bodi pravilo: Skupno poučevanje obeh oddelkov; le izjemoma naj bi se dalo tuptatam zasebno opravilo enemu oddelku. Začetniki n. pr. naj bi kaj risali takrat, ko katehet obravnava kaj težavnejšega z višjim oddelkom ali ob ponavljanju. Seveda morajo biti risbe vselej le verskega značaja.

(Dalje.)

KATEHETSKI VESTNIK.

Katehetsko gibanje.

Obrtno - nadaljevalne šole v Ljubljani. Še nikoli ni bilo o vajenških šolah toliko govorjenja, kot letos. Prvič je zašumelo med obrtniki samimi, ki niso bili zadovoljni, da se je poleg nedelje določil kot učni dan za rokodelčiče tudi četrtek dopoldne, v tem ko so poprej v večernih urah, ob zaduhlem zraku, pri slabi razsvetlavi dremali po raznih učilnicah. Gospodarjem bi bilo seveda ljubše, da bi bili vajenci vedno ves dan v delavnici, zvečer pa v šoli. Toda, če jim je na tem, da se rokodelčiči izpopolnijo tudi v potrebnih vsakdanjih vednostih, potem je pač nespametno, da se protivijo dopoldanski šoli.

Pri socialnih demokratih in liberalcih je bilo pa tuintam tudi zabavljanje radi tega, ker se je v večini razredov dovolilo poučevanje krščanskega nauka. Vsakdo pa, ki nepristransko presoja in motri življenje in trpljenje ljubljanskih vajencev, vsakdo, ki pozna, v koliki verski zanemarjenosti se morajo pripravljati za prihodnji poklic, bo priznal, da je bila uvedba verstvenega pouka nujno potrebna. Če vajenec v delavnici malokdaj sliši prijazno ali pošteno besedo, pač pa zmerjanje ter zabavljanje čez vse, kar je dobrega, če vsled neugnanosti in napačnosti ne pride do tega, da bi pošteno molil jutranjo ali večerno

molitev, če ga dannadan starejši tovariši obsipljejo z »zveličavnimi« nauki socialne demokracije, če vsled raznih zaprek ne dobi niti prilike, da bi šel v nedeljo k sv. maši, če preže za njim na eni strani rdeči sociji, na drugi pa ljudje, ki se ponašajo s pavjim perjem »narodne« delavske organizacije, — potem je pravi čudež, ako mladenič ostane še pošten, veren in značilen katoličan, ako se popolnoma ne izpridi.

Ker je vsaj to malo verstvenega pouka krvava potreba za vaješke mladeniče, se moramo le čuditi, da se v zadnjem razredu krščanski nauk ni dovolil. Pričakujemo, da bodo poklicani činitelji prišli do spoznanja, da je v interesu poštenega obrtnega stanu, kakor tudi v interesu Ljubljane in naše dežele, ako se na podlagi krščanskega nauka ravnavajo, moderirajo, likajo in vzgajajo sicer toli nemirni, živi, razposajeni, semintja celo podivjani duhovi naše obrtne mladeži.

Katehetje, ki so se lotili obrtne šole, imajo sicer sila težavno nalogo, toda delo ne bo ostalo brez vidnega uspeha; verski pouk bo blagodejno vplival na vajence, pa tudi mojstri bodo čutili v vsakem oziru velik vpliv, ki ga bo povzročila pri učencih šola, združena s krščanskim naukom.

Katehetje, ki so prevzeli obrtno-nadaljevalno šolo, so imeli doslej pod predsedstvom spirituala Stroja že več konferenc, kjer so se porazgovorili, kako ravnati, kako poučevati, da bo pouk koristen, živahen, zanimiv in praktičen. Sklenili so, da se v pripravljavem razredu poučuje po načrtu, ki ga je izdalo za ponavljavne šole »Društvo slovenskih katehetov«. V prvem razredu se podajajo verske resnice na podlagi cerkvenega leta in liturgike. V drugem razredu naj se zanimivi in poučni dogodki iz cerkvene zgodovine zvežejo v primerno harmonijo z najvažnejšimi resnicami krščanskega nauka. V tretjem razredu, ako bo pouk dovoljen, naj bi bil pouk bolj apologetičen.

H konferencam, ki so jih imeli katehetje navedenih šol, so bili povabljeni tudi nekateri drugi gospodje, ki se za-

nimljejo za vaješko vprašanje. Proti dr. Al. Ušeničnik se je celo toliko potrudil, da je sestavil podroben načrt za posamezne razrede vajeških šol.

Mesečno zborovanje, ki ga je sklicalo »Društvo slovenskih katehetov« dne 3. novembra, je bilo zopet izredno številno obiskano. Častno so bili zastopani tudi izvenljubljski katehetje, osobito iz Kranja. Vleklo in zanimalo je predavanje prof. dr. J. Demšarja, ki je poročal o vtisih zadnjega katehetskega tečaja v Monakovem. Kot osebni udeleženec je gosp. profesor povzel v glavnih potezah jedro vseh referatov monakovskega tečaja. Resumé vseh obravnav je izražen v besedah »Verska vzgoja« v šoli, kar je prva in glavna naloga veroučitelja. Celotno poročilo g. predavatelja prinašamo na drugem mestu.

Pri razgovoru je omenjal g. nadzornik, kanonik Karlin, kako važno se mu zdi, kar se je povdarjalo v referatu, da katehet kolikormoč operira v šoli tudi z molitvenikom. Pri nas se to dá tem lažje izvesti, ker imamo vzorno urejen šolski molitvenik. Z ozirom na to se je sklenilo, naj bi bilo takoj prihodnjič o tem predmetu obširnejše predavanje, ki je je prevzel katehet Mlakar.

Nato se je razpletla obširna debata o krščanskem pozdravu. Katehet Čadež je na željo nekega vzgojitelja priporočal, naj bi se namesto precej dolgega pozdrava »Hvaljen bodi Jezus Kristus«, uvedla krajša, priključiva in lahka oblika, ki jo rabijo tudi Hrvatje, namreč »Hvaljen Jezus«. Izkušnja uči, da je zlasti v šoli pri skupnih pozdravih težko doseči, da bi vsi otroci hkrati, točno in gladko pozdravili. Če se pa privadijo oni dolgočasni, zategnjeni izgovarjavi po posameznih zlogih, pa nič kaj prijetno ne vpliva na uho. Znano je tudi, kako hitro se omenjeni daljši pozdrav pokvari in izpremeni v potvaro, da je nekako nečastno za Gospoda Jezusa, ki ga hočemo s tem počastiti. Na ulici se dostikrat ne čuje drugega nego samo zadnja beseda »Kristus«, znamenje, da se hoče kratkega pozdrava. Upati je, da nikdo ne bo imel pomisleka zoper krajši pozdrav, ker

gotovo tudi odpustek ni navezan na posamezne besede, ampak na zmisel, na molitev, na pozdrav.

Dva gospoda sta želela, naj ostane pri starem, z utemeljevanjem, da se vedno preveč izpreminja... Povečini so pa navzoči odobraval, če se v krščanskem pozdravu asimiliramo Hrvatoma. Pred vsem se je ogreval za pozdrav »Hvaljen Jezus« prelat Kalan, ki je izvajal sledeče misli: Pozdrav naj bo kratek; čemu tlačiti vmes besedico »bodi«, saj je pomen isti. Prav vsled obilnih besedi je pozdrav tolikrat spačen in prav vsled tega med našim narodom, osobito med moškimi nismo vpeljali splešno te lepe navade. Prašajmo sami sebe. Ali bi mi sami bolj pogosto in bolj redno ne pozdravljali s krščanskim pozdravom, če bi ne bil nekako neprivočen? Hrvatje so versko manj naobraženi, pa povsod in na vseh straneh čuješ s kako lalukoto in prijaznostjo pozdravljajo moški in ženske, pobožni in manj pobožni, staro in mlado ter kličejo »Hvaljen Isus!«

Povdarjati je treba najprej lahko koto pozdrava. Dalje je pa pozdrav nekaj prijateljskega, kar se more izraziti v hipu, v naglici, kakor n. pr. »Živio!«, »Dober dan!« itd.

Reklo se je, da ne kaže vedno izpreminjati. Ta ugovor je malenkosten, če pomislimo, da se katekizem vedno izpreminja, če vidimo, da se vsepovsod hrepeni po izpopolnitvi šolskih knjig in učnega jezika; ne bo nič na kvar, če tudi pri pozdravu izpustimo par besed, ki zmisla ne izpremene, pač pa izgovor silno olajšajo.

Prof. dr. Pečjak se pridružuje izproženi misli ter izjavlja, da molitvenik in katekizem nista zadržek eventualni izpremembi. Če bi okrajšani pozdrav ne imel odpustka, saj se lahko izprosi pri cerkveni oblasti. Na izpremembi ni toliko ležeče, glavno je, da se doseže in vpele večkratna, splošna uporaba, da pozdrav pride od srca. Hrvatje se s tem pozdravom kar igrajo, tako lahko jim teče z jezika, znamenje,

da je kratek pozdrav tudi psihološko bolj utemeljen.

Župnik Zabret je istih misli. S kratkim pozdravom bo tudi nasprotno učiteljstvo bolj zadovoljno. V duhu našega ljudstva je, da se kratko pozdravljamo.

Sicer pa je bil o zadevi le posvetovalen razgovor; katehetje so povedali svoje mnenje, kajti društvo v tem oziru ne more nič ukazovati in predpisovati. Tudi se ni nič glasovalo, ampak se je prepustilo vsakemu, da ravna svobodno, seveda ne proti volji višje cerkvene oblasti.

Dunajsko društvo katehetov je praznovalo te dni desetletnico, odkar je bilo ustanovljeno. Na svoje delovanje je to društvo lahko ponosno; doseglo je lepih uspehov na katehetskem polju, pripomoglo je pa tudi, da so dunajski in sploh nižjeavstrijski katehetje dosegli marsikak priboljšek v gnetnem oziru.

Tretji monakovski katehetski tečaj, ki je bil od 30. avgusta do 3. septembra, je iznova dokazal, kako skrbno goji duhovščina katehetsko vedo. Dasi je bil takrat sklican tudi katoliški shod v Breslavi, vendar število katehetov ni bilo nič manje, kakor ob zadnjem tečaju leta 1907. Zastopani so bili katehetski veljaki raznih dežel. O priliki otvoritve je monakovski nadškof pohvalil v nemo veroučiteljev, njih pedagoško prizadevanje in skrb za metodično poučevanje krščanskih resnic, kajti glavna stvar pri veronauku ni memoriranje, temveč umevanje in poglobitev resnic v srce in voljo. — Praktične poizkuse so imeli katehetje Bernbeck, Hartmann in Stieglitz.

Razstava katehetskih učil. O priliki I. škofijske sinode v Brnu so priredili endi razstavo vseh predmetov, ki podpirajo katehetiko in verstveni pouk. Napolnili so v realnem posloplju tri sobane in en mostovž. Po zatrdilu izvedencev je bila ta razstava največja, kar se jih je bilo doslej priredilo. Sedelovale so trdke, kakor tudi vsi ljudski in srednješolski veroučitelji.

Katehetske beležke.

Nov ustanovnik. Tudi med gg. kapelani, ki navadno niso denarni, pač pa navdušeni, požrtvovalni in vneti za vse dobro, zlasti pa za naše organizacije, se je ojunal tovariš M. Ahačič ter je zbral lepo vsoto 50 K, da jo je podaril kot ustanovnico za »Društvo slovenskih katehetov«. Odbor čuti še posebno dolžnost, da se vrlenu kaplanu hrenoviškemu in prijatelju našega društva iskreno zahvaljuje in da kliče: Bog povrni stotero! Naj novi g. ustanovnik da obilno povoda, da se bo uresničil znani pregovor: Zgledi vlečejo.

Šest katehetov poučuje na obrtno-nadaljevalnih šolah v Ljubljani. Poleg štirih že zadnjič imenovanih gospodov, sta se lotila napornega in neprijetnega poučevanja pri vaiencih tudi čč. gg. V. Koechler, trinovski kapelan, in P. Feliks Tavčar O. S. F.

Kako poživiti delovanje katehetskega društva? O tem vprašanju smo že čuli celotne referate in razne pametne nasvete; treba bi bilo le, da se izvrše. Kar se je pri nas nasvetovalo, to je drugod že v teku. Načelnik solnograškega katehetskega društva je poročal pri monakovskem tečaju o delovanju katehetskega društva v Solnogradu. Pri tej priliki je omenjal, da deluje ondotno društvo že tri leta, da ima 150 članov, ki pridno sodelujejo. Društvu gredo na roke osobito gg. dekani. Dekanijska duhovščina si izbere iz svoje srede enega mandatarja, ki skliče vsako leto tri ali štiri katehetske konference v dotičnem okolišču; razprave za take konference določa osrednji odbor. Posebne konference celih okrajev (Gau-Konferenzen) obravnavajo ista vprašanja pri drugi priliki. Končno besedo ima pa občni zbor iz cele nadškofije.

Ali bi se ne dalo po tem vzorcu razviti delovanje tudi v Društvu slovenskih katehetov?

Izpit za katehetsko službo. Na Hrvatskem nameravajo uveljaviti nove predpise za preizkušnjo kandidatov, ki hočejo postati katehetje na srednjih, oziroma na ljudskih šolah. Doslej so kan-

didati delali samo primerne naloge iz dogmatike, moralke in iz cerkvene zgodovine, za ljudske šole pa samo iz dogmatike in moralke. Poleg tega je bila ukazana še ekshorta. Teološka fakulteta je nasvetovala »nadbiskupskemu duhovnemu stolu«, naj bi se izpit reformiral ter naj bi se uvedla ustmena in pismena izkušnja. Toda tudi temu nasvetu ugovarjaio praktiki, ki upravičeno trde, da se firja danes od kateheta vsestransko znanje in izredna sposobnost, ki se pa po takem izpitu ne da izpričati in pokazati. O tem vprašanju je napisal prof. dr. pl. Jambrekovič posebno razpravo, ki v njej nasvetuje, naj bi bil izpit bolj praktičen.

Za kandidata, ki se hoče usposobiti kot stalni katehet na ljudskih šolah, naj bi se zahtevalo:

a) da je vsaj eno leto že služil v praksi in da je izkazal spretnost pri katehizaciji, kar bi moral potrditi duhovni nadzornik;

b) da pozna vse učne knjige in učne pripomočke, ki so odobrene za ljudsko šolo in da jih zna pravilno tolmačiti in razlagati;

c) da napravi pred posebno komisijo v eni izmed ljudskih šol praktično preskušnjo. Na podlagi tega predavanja naj bi obrazložil načela, po katerih je izpeljal katehezo ter izpričal znanje didaktike, metodike in katehetike.

Za srednje šole predlaga dr. Jambrekovič sledeče:

a) Nikdo se ne more prijaviti k izpitu za srednje šole, ako ni že najmanj tri leta duhovnik in ako ni poučeval verouka najmanj eno leto na kaki ljudski šoli in vsaj eno leto na srednji šoli.

b) Pri izpitu mora kandidat dokazati, da pozna točno šolske knjige in učne pripomočke, ki so v rabi na dotičnih šolah. Enako mora dokazati spretnost, da zna ovreči vse običajne ugovore, ki jih utegneio učenci staviti. Didaktično in metodično znanje bi bilo razvidno iz praktičnega predavanja, ki

bi ga morala tozadevna komisija zahtevati od kandidata.

c) Za izpit naj bi se ukazala tudi pismena naloga, da se komisija prepriča, ako je bodoči katehet vešč tudi v pismenem sestavku. Če je pa o tej potrebi zmožnosti komisija že drugače preverjena, bi se smela pismena naloga spregledati.

Ako se doseže in izvrši označena reforma v tem zmislu, bo gotovo šoli in verski izobrazbi le na korist. Vendar pa se mora k tem — rekli bi — vnanjim zahtevam pridružiti še notranja sposobnost: Gorečnost, navdušenost, pobožnost, ljubezen do mladine, skratka zgledno življenje in delovanje katoliškega duhovnika!

Hostija — kot ponazorilo. Večkrat se je čulo že in bralo, da ne kaže otrokom donošati v šolo neposvečenih hostij pri pouku za sv. obhajilo. Nikjer pa ne najdemo pravega razloga za to odklonitev. Ali je kaj zoper spoštovanje ali dostojnost, če duhovni veroučitelj v šoli pokaže, kakšen kruh se rabi pri sveti

maši? Ali se je bati nevarnosti, da bi otroci neposvečeni kruh imeli za sveto hostijo? Saj mora vendar katehet pojasniti, kako in kdaj postane hostija posvečena in kaj bi morali storiti, če bi bila posvečena, ter da posvečene hostije ne bi smel s saboj vzeti.

Zakaj tak strah samo pred materijo kruha? Zoper vino, ki se tudi rabi pri sv. maši v isti namen, se pa še ni nihče oglasil. Seveda vina otrokom ni treba kazati, saj imajo preveč prilike, da ga spoznajo in natura. Ali vendar se tudi vino, ki je določeno samo za sv. maše, rabi dostikrat za druge namene. Včasih pridejo ljudje v župnišče, pa prosijo za mašno vino, ker bolniki potrebujejo čisto, naravno vino. Enako nikjer ni zapisano, da bi se tudi neposvečene hostije ne smele rabiti v druge pametne in modre namene. Ne najdemo, da bi bil pregrešek zoper liturgiko ali pedagogiko ali pa zoper spoštovanje do Najsvetejšega, ako katehet pri pouku o sv. Reš. Telesu pokaže otrokom kruh, ki se rabi pri najsvetejši daritvi.

UČITELJSKI VESTNIK.

Umrl je v Šmartnem pri Litiji upokojeni nadučitelj Matija Arko, star 68 let. Zadnja njegova služba je bila v Begunjah pri Cerklju. Leta 1903. je šel v pokoj in živel od tega časa v Šmartnem pri Litiji. N. v m. p.!

Kot antialkoholni bojovníki so se prijavili do 8. novembra sledeči gospodje, oziroma gospodične: Josip Lavtižar, nadučitelj v Šmartnem pod Šmarno goro; Valentin Clemente, šolski vodja, Gora; Mišo Ivanjak, šolski vodja, Stročna, Koroško; Jožef Novak, c. kr. učitelj, Idrija; Terezija Kovačič, šolska voditeljica v Goričah; Apolonija Fatur, učiteljica v Mošnjah; Marija Vider, učiteljica v Preski; Iv. Pirnat, nadučitelj v Mokronogu.

Razširjenje šol. Mestna dvorazrednica na Karolinski zemlji se razširi v trirazrednico. Na dvorazrednici na Bre-

zovici pri Ljubljani se ustanovita dve vzporednici, in sicer ena na Brezovici, druga v Logu. Trirazrednica v Podzemlju dobi vzporednico v Gradcu. Dvorazrednica na Dobrovi pri Ljubljani se razširi v trirazrednico.

Skušnje učne usposobljenosti za učitelje in učiteljice ljudskih in meščanskih šol so se pričele v Ljubljani dne 5. t. m. Oglasilo se je 90 kandidatov in kandidatkinj, med temi 7 za meščanske šole.

Razširili bodo dvorazrednico v Gornji Šiški v trirazrednico, petrazrednico v Št. Vidu pri Ljubljani pa v šestrazrednico; dvorazrednico dobe tudi v Podbrezju pri Kranju.

Učiteljice ženskih ročnih del. Kot potovalni učiteljici za ženska ročna dela sta nastavljeni Bertaj Wolhine v Kresnicah za šole Hotič, Polšnik, Št. Lambert in Kresnice ter Beatrika Fe-

devčič v Črnomlju za šole Dobliče, Griblje, Petrova vas in Tribuče.

Nerazdeljen dopoldanski ponk je dovoljen na trirazrednici v Toplicah pri Novem mestu.

Nova šolska poslopja dobe šole v Izlakah, Podbrezju in Bukovšici pri Škofji Loki.

Podpore za nabavo učil in učnih pripomočkov na obrtno-nadaljevalnih šolah dobe za l. 1909. sledeče šole: Ljubljana 550 K, Postojna 30 K, Krško 100 kron, Rateče 70 K, Ribnica 50 K, Kranj 30 K, Škofja Loka 70 K, Tržič 50 K, Št. Vid pri Ljubljani 100 K, Cerknica 40 K, Novo mesto 50 K, Radovljica 70 K, Bled 90 K, Kamnik 70 K, Mengeš 30 K in Metlika 40 K.

Razpis učiteljskih služb. Na enorazrednici v Hotiču (okraj Litija) je razpisana učiteljska služba v stalno nameščenje do 20. novembra t. l.

Na trirazrednici na Ježici (okraj Ljubljanska okolica) je razpisano učiteljsko mesto do 1. decembra t. l. v stalno nameščenje; na enorazrednici na Planini (okraj Črnomelj) učiteljsko in voditeljsko mesto do 6. decembra t. l. v stalno ali začasno nameščenje.

Na mestni dvorazrednici na Karolinški zemlji, ki se ima razširiti v trirazrednico, je izpraznjeno III. učno mesto, združeno z ustanovljenimi učiteljskimi prejemki. Prosilci za omenjeno službeno mesto naj vlagajo svoje pravilno opremljene prošnje po predpisani poti pri c. kr. mestnem šolskem svetu ljubljanskem najkasneje do dne 15. novembra t. l. — C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 25. oktobra 1909. — Predsednik: Iv. Hribar.

Na petrazredni deški ljudski šoli v Kočevju sta razpisani 2 učiteljski mesti za moške prosilce v stalno nameščenje do 8. decembra t. l.

RAZNOTEROSTI.

Počitniškega risarskega tečaja v Ljubljani so se od 20. avgusta do 10. septembra t. l. udeleževali: Arzelin Marija, Ažman Gabrijela, Dimnik Ivan, Engelman Vinko, Engelman-Kovač Marija, Ernacora Roza, Fabrio Dinko, Fischer M., Krall Marija, Miklič Julija, Miklič Minka, Novak Josip, Novak Marija, Perko Karel, Petrič Angela, Petritsch Lina, Rohrmann Milena, Schmidmayer Ema, Schittnig Avrelja, Schittnig Tekla, Sprachmann Ivan, Rostohar Karel, Svetek Albina, Šimenc Gabrijela, Škul Terezija, Tavčar Mara, Zevnik Ana. — Tečaj je vodil c. kr. profesor g. Fran Suher. S svojo jasno metodo, s svojo ljubeznivostjo je vzbudil v udeležencih resno zanimanje in živahno sodelovanje. Gospod profesor pa se ni zadovoljil le s tem, da je cele tri tedne po šest ur na dan med šolskimi stenami poučeval udeležence, marveč vodil jih je izven šolskih ur v ljubljansko umetniško razstavo ter v nekatere cerkve, kjer jim je pojasnjeval razne stavbinske

sloge in umetniške slike starih mojstrov. Uverjen naj bo, da mu bodo vsi slušatelji trajno hvaležni.

Naše šolske oblasti in vloga društva »Abstinent«. Društvo »Abstinent« je poslalo dež. šol. svetu vlogo s primernimi nasveti za pomoč zoper alkoholno kugo med našo mladino. Nasvetovalo je med drugim tudi to-le:

a) Na učiteljsku naj se o alkoholu predava posebe; ponk naj vodi strokovnjak.

b) Razpiše naj se nagrada za metodično razpravo, po kateri naj se obravnava ta predmet v ljudski, zlasti pa v ponavljavni šoli.

c) Šolske knjige, berila in računice ne smejo obsegati ničesar, kar bi pospeševalo alkoholizem ali pa hvalilo. Nasprotno: merijo naj nato, da vzbujajo strah in stud pred to strastjo.

d) Vsaka šola naj bo dolžna nabaviti si učila, tičočja se alkoholnega vprašanja ter slike, ki kažejo žalostno razdejanje

alkohola na človeškem telesu in v družini.

e) Ta predmet naj se obravnava tudi pri sestankih učiteljstva in roditeljev.

f) Pri šolskih izletih bodi prepovedan vsak alkohol. Tudi učiteljstvo ne sme v tem oziru dati slabega zgleda.

g) Sodelovanje pri veselicah, kjer se točijo opojne pijače, naj se šolarjem prepove.

h) Ako bi se izvedelo, da se je kak učenec opijanal, naj se primerno kaznuje.

i) Šole naj priporočajo, da se otroci odločijo za popolno zdržnost od vseh alkoholnih pijač.

Pričakujemo in želimo obilo uspeha!

Preseda že, namreč deželni poslanec, ki tako neradi slišijo, če bedno kranjsko učiteljstvo toži in tarna, joka in stoka, prosi in vpije za pomoč; toda molčati ne moremo in ne smemo. Toliko pametno in razsodno je pač krščansko učiteljstvo ter vé, da se z glavo ne more skozi zid. Zato pa pričakuje za začetek vsaj drobtino, in navsezadnje, če bi pa res ne bilo moč drugače — izkušnja preteklega časa uči nasprotno — bi se zadovoljili za počakanje s prijazno obljubo in z zagotovilom dobre volje. Tako pa smo bili le bridko presenečeni, ko se niti toliko pravične zavesti ni našlo v deželni hiši, da bi se bila poravnala krivica, ki jo trpi že peto leto en del kranjskega učiteljstva. Najbolj en nas boli, ko vidimo in skušamo, kako nas tuintam prezirljivo zavračajo, če se le drzujemo sprožiti to življensko

vprašanje, pa se zadirajo nad nami: »Če boste vpili, nas samo dražite, ne boste nič dobili«. Za bežjo voljo, ali naj molčimo in z molkom lažemo, kakor da bi bili v obljubljeni deželi. Vsaj to nam privoščite, da si s tožbami lajšamo težka bremena! Omenjali smo že zadnjič, da vpoštevamo trudaljubivost in skrb naših poslancev za kmeta, a dobrodelnost naj se ne omeji samo na en stan!

Uredništvo je prejelo več ostrih napadov zlasti na svoje zastopnike v deželnem zboru, toda ne objavlja jih, ker upa, da je že v zadnji številki bilo dosti jasno povedano, kakšna sodba vlada med krščanskim učiteljstvom na Kranjskem. Izjavljamo samo še: Toliko časa ne moremo molčati in ne bomo molčali, dokler se vsaj krivica ne poravnata!

Slovensko moško učiteljske v Gorici. Dolgo časa se je bil boj za to, da bi se premestilo slovensko učiteljske iz Kopra v Gorico. V ponedeljek, dne 4. oktobra t. l., so imeli učiteljsčniki v cerkvi sv. Antona sv. mašo v proslavo godu Njegovega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. in obenem tudi kot začetek novega šolskega leta. — Šolski prostori so v »Gregorčičevem Domu« v ulici Croce. Naj bi novo učiteljske vzgojilo mnogo dobrih, krščanskih učiteljev-vzgojiteljev!

Slovenska Šolska Matica. Imenik društvenikov Slovenske Šolske Matice za leto 1909. se že tiska. Gg. poverjeniki, ki še niso poslali nabiralnih pol, naj to nemudoma store, ako hočejo, da bodo njih člani izkazani v tiskanem imeniku. — Odbor.

GLASBA IN SLOVSTVO.

Predavanja učiteljev krškega in litijskega okraja v šolskem letu 1908/09. Izdal in založil Ljudevit Stiasny. V Ljubljani, 1909. Natisnila »Katoliška tiskarna« v Ljubljani. Gospod nadzornik Stiasny se je z vso vnemo poprijel reorganizacije ponavljalne šole. Ne le, da je sam vso stvar temeljito preštudiral

in uspeh teh svojih razmotrivanj obrazložil v svojem poročilu »O preosnovi naše ponavljalne šole« na zborovanju »Slomškove zveze« v Ljubljani, temveč preskrbel je, da so se tudi referati pri okrajni učiteljski konferenci v krškem in litijemskem okraju sukali okoli te, za slovensko ljudsko šolstvo zelo važne

točke. In vse te premišljeno izdelane referate je gospod nadzornik zbral v imenovani knjižici, ki se dobi za 1 K 30 h. Priporočamo jo slovenskemu učitelstvu.

Učne slike za ponavljalne šole, oziroma za kmetijsko - nadaljevalne šole. Uredil, izdal in založil Ljudevit Stiasny. 1909. Natisnila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Cena 3 K. Kar so učitelji ponavljalnih šol močno pogrešali, so sedaj vsaj deloma dobili. Ponavljalna šola naj je šola za življenje; tu naj se otroci uče stvari, ki jih bodo v življenju potrebovali. In prav te učne slike (37 po številu) podajajo mnogo takega, česar doslej nisi slišal v ponavljalni šoli. Toplo priporočamo vsem učiteljem in učiteljicam ponavljalnih šol, da si omislijo omenjeno pripravno knjigo.

Jos. Brinar, Čitanka za meščanske šole. II. del. Zadnji čas je izšel drugi del Brinarjeve Čitanke za meščanske šole, ki se vredno druži prvemu. Tvarina je tako obilna, da zadostuje za deške in dekliske šole. Zastopane so vse vrste prozaičnih in poetičnih proizvodov; še za razlago dramatike nudi priliko odlomek iz »Veronike Deseniške«. Dobro se postavita Krpan in Kerjavelj, in želeli bi bilo, da bi gospod pisatelj v tretjem delu še o Štampiljarju, Dimežu, Velikem Grogju i. dr. kaj povedal. Namesto lirske pesmi št. 55. bi se bila dobila pač kaka boljša Aškerčeva, ali, ker je ta pesnik že zelo zastopan, Cegnarjeva, Cimpermanova ali Umekova. Popolno se pogrešajo O. Zupančič, P. Pajkova, P. Pesjakova. Kak odlomek iz Funtkovega Zlatoroga bi lahko nadomeščal št. 72 do 75. Jezik je lep; a zastareli izraz »pladenj« (str. 79) bi Erjavce sam dandanes gotovo zamenjal s kresnikom in »potrese« (str. 166) s treslaji. »Dežnikonosce« in »južnodežlsko« vročino (str. 225) bi bilo tudi bolje pustiti tujcem. Pa to so malenkosti, ki ne jemljejo lepi knjigi njene vrednosti; saj še »Mentor« v 11. številu na zadnji strani »korene vleče«, mesto da bi število izkoreninilo. Stvarno pa bi bilo v drugi izdaji popraviti opazko, da »kačji strup ne škoduje ježu« (str. 144), ker so prirodoslovci v novejšem času opazili, da mu

škoduje. Tisk, vezava in nizka cena (1 K 70 h) pri tako bogati vsebini bodo pripomogli, da bodo knjige veseli učitelji in učenci.

Odobreno učilo. C. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk je z razpisom dne 28. julija 1909, števil. 27.036, odobrilo »Stenski zemljevid vojvodine Kranjske z deli obmejnih pokrajin, risan in izvršen v Ed. Hölzlovem zavodu na Dunaju, priredil profesor Fr. Orožen. Merilo 1 : 130.000.« Velikost zemljevida 142 cm visoka, 180 cm široka. — Založnik Ed. Hölzel je podaljšal naročbo po znižani ceni do 31. decembra 1909, in sicer le za one naročnike, ki bodo naročevali potom c. kr. okrajnih šolskih svetov. Cena za naročnike: za iztis v platno, napet v mapi 32 K, za iztis na platno, napet s palicami 34 K. Tržna cena po sklepu naročbe je za 8 K dražja. Vse naročene iztise pošlje omenjena tvrdka poštine prosto c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, ki jih razdeli posameznim naročnikom. Plačuje se dotičnemu c. kr. okrajnemu šolskemu svetu.

Nemščina brez učitelja. Spisal dr. L. Lenard. Založila Katoliška Bukvarna. Cena 1 K 20 h. Gospod pisatelj je ustregel s to knjižico zlasti tistim našim rojakom, ki morajo s »trebuhom za kruhom«, pa ne umejo drugega, nego slovenščino. V tej slovnici so razložene na kratko bistvene reči o nemškem jeziku, dodane so jezikovne vaje, ki jih potrebuje naše potujoče delavstvo ter je samo praktičnega pomena. Prav radi tega bi bilo želeli, da bi bilo še več zgledov za konverzacijo ob raznih prilikah in ne samo trije.

Breznik. Slovanske besede v slovenščini. Cena 80 v. Kogar količkaj zanimljejo slovstvene novosti, si bo brez dvoma naročil tudi to skrbno sestavljeno jezikovno razpravo, ki je nov prispevek k razvoju slovenskega jezika. Dobiva se v Katoliški Bukvarni.

Nagrobnice. Uredil učitelj Fr. Marolt. Drugi, premenjeni natis. Izdala in založila Kat. Bukvarna v Ljubljani. 1909. Cena lično vezani partituri s pravim tiskom 2 K 40 vin. Pesmi, po katerih se zmirom povprašuje, ki jih je vsak čas treba imeti pri rokah, so v tej priročni

žepni zbirki zbrane in sestavljene v novem in popravljenem natisu. Pevskim zborom je s to novo publikacijo naravnost ustrezno, saj imajo zdaj skupno zbranih in urejenih 28 starejših in novejših nagrobnic. V zbirki se nahajata tudi Foersterjev štiriglasni »Libera« in štiriglasni »Miserere«.

Konačna pobjeda psihološke metode.

O. Pavišić D. I. — Prof. F. Heffler. Katehetska knjižnica sveska X. U Zagrebu 1909. Na razne ugovore proti psihološki metodi se sklicuje prof. Heffler na katehetsko zborovanje svečnikov lacijske province v Rimu. Temu sestanku je sv. oče podelil posebni blagoslov. Profesor Heffler je spisal knjižico, ki se peča v prvi vrsti z referatom jezuita Dalmatina Pavišić-a »O potrebi metodike za katekizem«. Referent je rešil problem tako, da se ima za verouk predpisati ena metoda za vse katehete, in sicer psihološka — — — Knjižica prinaša dobesedni prevod Pavišićevega govora.

J. Vreže. Geheiligt werde dein

Name. Dritte, vermehrte Auflage. Ulr. Moser's Buchhandlung in Graz. 1909. K 1. Molitvenikov imamo na izobilje. Toda za mladino je težko dobiti knjižico, ki bi popolnoma ustrezala po vsebini in po obliki. Med slovenskimi molitveniki ni treba nič izbirati, kajti vrlino, uporabnost, primerno notranjo in zunanjo uredbo Pečjakovega šolskega molitvenika smo že večkrat hvalili in odobravali. Med molitveniki v nemškem jeziku, moramo pa postaviti na prvo mesto — kolikor moremo presoditi — lično knjižico, ki jo je spisal mariborski profesor J. Vreže z naslovom »Geheiligt werde dein Name«. Ta molitvenik priča, da ga je spisal praktičen katehet. Vsebina je podobno razvrščena kot v »Šolskem molitveniku«. Pričnan je še oddelek, ki na kratko opiše

najvažnejše cerkvene bratovščine in družbe; v dodatku je pa kratko ponavljanje katekizma in pa postna postava, kar je tudi modro. Po vezavi je naš »Šolski molitvenik« ličnejši; Vrežejev pa ima boljši in tanjši papir ter še krajši in ožji format, kar je le hvalevredno. Tudi nožnice niso odveč.

Pri nas v Ljubljani je med otroki nemškega jezika precej v rabi Wiedemayrov molitvenik »Der Engel des Herrn«, ki ni slab, a ima malce obilno obliko. Vrežejevo knjižico toplo priporočamo gg. katehetom, ki poučujejo nemške otroke.

Katechetische Skizzen. Jakob Bern-

beck. Verlag der J. Kösel'schen Buchhandlung. Kempten & München 1909. Cena 3 K 60 h. Katehet se mora vedno učiti; če hoče, da ostane »na višku svojega časa«, torej v dobrem pomenu besede »modern«, mora se seznanjati od časa do časa z novo katehetsko literaturo, študirati napredek tovarišev-katehetov po drugih deželah. Tudi Bernbeck-ovi osnutki bodo dali marsikak dober migljaj osobito katehetom na deželi. Knjiga ima štiri oddelke in se ozira seveda v prvi vrsti na bavarske šolske razmere, vendar se pa da lahko uporabljati tudi pri nas, zlasti ker nekako odgovarja našemu novemu učnemu načrtu. Prvi oddelek ima kratko skicirane kateheze za takozvani pripravljavni razred (prvi razred), drugi oddelek za drugo in tretje šolsko leto, tretji oddelek za četrto in peto leto (pouk za prvo sveto spoved in obhajilo), četrti oddelek za šesto in sedmo šolsko leto. Novo v knjigi je to, da se precej upošteva risarska spretnost katehetova; v dodatku ima knjiga deset strani raznih sličic, ki naj bi služile veroučiteljem kot nekako navodilo in pomoč pri ponazorovanju krščanskega nauka.

„Slovenski Učitelj“

izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. Rokopisi učiteljske stroke naj se pošiljajo c. kr. učitelju Jož. Novaku, Idrija; rokopisi za „Katehetski vestnik“ pa katehetu A. Čadežu, Semeniške ulice 2 v Ljubljani. Naročnino in reklamacije sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

Urednika: J. Novak in A. Čadež. Tiska Kat. Tiskarna. Obl. odgovoren: Iv. Rakovec.

